

روبو سوی خاوران

نویسنده: سیمین (سن) لطفی

پیاده سازی جلد: امین دارابی



نشر برسم



سرشناسه	لطفی، سلیمان، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	رو به سوی خاوران/ نویسنده سلیمان (سورن) لطفی؛ پیداستازی جلد امین دارابی؛ ویرایش نشریه امرداد.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات برسم، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۳۵ ص: مصور.
شابک	978-600-98627-3-3
وضعیت فهرست نویسی	فیا
بازداشت	کتابخانه
نوع	حکمیاری -- ایران -- تاریخ
موضوع ۶	Burial -- Iran -- History
موضوع ۷	تشییع و تکفین، مراسم -- ایران -- تاریخ
موضوع ۸	Funeral rites and ceremonies -- Iran -- History
موضوع ۹	تشییع و تکفین زردشتی
موضوع ۱۰	Zoroastrian funeral rites and ceremonies
موضوع ۱۱	گورها و گورستان ها -- ایران -- تاریخ
موضوع ۱۲	Cemeteries -- Iran -- History
شماره افزای	دارابی، امین
رده بندی کنگر	GT۳۲۷۴ /۲۷ ۱۳۹
رده بندی دیویی	۳۰۳/۱۰۹۶
شماره کتابشناسی ملی	۸۶۰۲

عنوان: رو به سوی خاوران
نویسنده: سلیمان (سورن) لطفی

ویرایش: نشریه امرداد

شماره شابک: ۳-۳-۱۶۲۷-۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

سال نشر: زمستان ۱۳۹۷

ISBN: 978-600-98627-3-3



9

786009

862733

لازم به یادآوری است همه مطالب مطرح شده در این کتاب از جانب مولف - مترجم می باشد و نشر برسم فقط متعهد به بدنه چاپ و نشر کتاب است و در مورد متدرجات کتاب هیچ مسئولیتی متوجه ناشر نیست.

فهرست

۸	سر آغاز
۱۰	پیش گفتار
۱۳	فصل یکم: روش های مرده سپاری
۱۵	بخش یکم: مرده سپاری پیش از گسترش آیین زرتشت
۲۰	بخش دوم: مرده سپاری از آغاز آیین زرتشتی تا یورش تازیان
۲۶	بخش سوم: از آیین چیرگی آیین و حکومت تازی تا ایلخانان مغول
۳۲	بخش چهارم: از روز آیین یلغانی تا روزگار پهلوی
۳۲	دادگاه «تم قلمه» چار»
۳۳	دادگاه «ترک آباد»
۳۹	بخش پنجم: از سلسله های نوری تا روز
۴۷	فصل دوم: دادگاه و ساختار آن
۴۸	بخش های دادگاه
۵۰	سازه هایی پیرامون دادگاه
۵۱	خانه سالار
۵۲	آتش خانه
۵۴	پاکسازی دادگاه
۵۵	فصل سوم: آیین و باورهای مرده سپاری
۵۶	بخش یکم: کهن آیین ها
۵۶	زمان سوگواری و بنابر وندیداد
۵۸	نکو هوش و جلوگیری از شیون، زاری و گریه
۵۹	بخش دوم: نو آیین ها
۶۵	بخش سوم: آیین های پس از مرگ نزد زرتشتیان ایران
۶۷	نیایش و مراسم سه روز نخست
۶۹	مراسم سوم
۷۰	شب گیره
۷۲	مراسم چهارم
۷۴	مراسم دهم
۷۴	مراسم سی روزه

۷۴	 مراسم روزه
۷۵	 مراسم سال
۷۶	 بخش چهارم: باورهای کهن و نو
۷۹	 فصل چهارم دهمه
۸۵	 فصل پنجم کهن الگوهای مرده سپاری
۸۶	 بخش پنجم: رستان های دیالی دره و قرعلیوند
۹۲	 بخش ششم: لهک های خرم آباد
۹۳	 معنای لهک
۹۴	 ساختار لهک
۹۶	 چگونگی گذاشتن دست در لهک
۹۹	 دلایل کاربرد لهک
۹۹	 لهک و پیوند آن با فرهنگ آداب و آیین زرتشتی
۱۰۱	 فصل ششم ریشه ها و پیوندها
۱۰۵	 فصل هفتم فرسکرد
۱۰۵	 آیین های آفتاب
۱۰۸	 برداشت پایانی
۱۱۱	 بن مایه
۱۱۴	 عکاسان
۱۱۵	 Abstract
۱۱۶	 Book Content
۱۱۸	 نمایه
۱۲۱	 جای ها
۱۲۴	 دودمان ها
۱۲۵	 آیین ها
۱۲۶	 واژه ها
۱۳۰	 نیایش ها
۱۳۱	 کتاب ها
۱۳۲	 گاه ها
۱۳۳	 رودها

پیش گفتار

پیوستگی بسیاری از مجموعه‌ها به هم، این ضرورت را پدید آورده است تا برای آگاهی از یک پدیده‌ی ویژه، نیازمند شناخت پدیده‌های دیگر باشیم. دست کم، داشتن دانش و آگاهی درباره‌ی رویدادی خاص دید بازتری به مادر باره‌ی دیگر مفاهیم و پرسش‌هایی که با آن‌ها روبه‌رو هستیم می‌دهد. این واقعیت، در بعد بزرگ‌تر، پیوستگی شاخه‌های گوناگون علم به یک دیگر را نشان می‌دهد. برای نمونه، زبان‌شناسی به یاری تاریخ و باستان‌شناسی آمده و یا علوم ارتباطات، راه را برای تفسیر برخی مدها، تاریخی، همانند پیام‌هایی باستانی از گذشتگان و راز گشایی از آن‌ها، باز کرده است.

داده‌ها و اطلاعات به دست آمده در بررسی شیوه‌های مرده‌سپاری، هر چند شاید خود به تنهایی خریداری نداشته باشند، اما بی‌گمان برای شناختی دیگر مانند باستان‌شناسی، ادیان، تاریخ و... کاربرد خواهند داشت. به هر روی، مرده‌سپاری، تاریخی به درازای عمر آدمی دارد و یکی از پیچیده‌ترین پدیده‌های انسانی است که نه تنها یادگار از آن گذشت، پژوهش‌گران از این نکته آگاه‌اند که «خاک‌سپاری» تنها یکی از شیوه‌های مرده‌سپاری بوده که آدمی بر پایه‌ی نیاز و شرایط از آن سود برده است. بنابراین، دانستن، فین، تنها به خاک‌سپاری پایان نمی‌پذیرد و بررسی چند گورستان تاریخی برای آن که، ایم آیا پیشینیان مردگان خود را همراه ابزارهای دیگر خاک می‌کردند یا نه! کافی نیست. پشت هر شیوه‌ای برای جدایی زندگان از مردگان، رازهای فراوانی نهفته است که باید موبه‌مو بررسی و گشوده شوند.

بسیاری از فرهنگ‌ها، نبش قبر و بررسی گورها را ناشایست و ناپسند می‌دانند و با کسانی که این کار را انجام دهند برخورد می‌شود. از سویی، در همه‌ی کشورهای جهان، برای حفاری و عکس برداری مجاز، نیاز به گرفتن مجوزهای فراوان است. گاهی این بروکراسی آن اندازه

دشوار و زمان بر است که پژوهش گران را از آغاز کار، منصرف کرده و یاد ر نیمه های راه و پیش از پایان پژوهش، از گرفتن نتیجه باز می دارد.

در ایران و از زمان سلطنت «ناصرالدین شاه قاجار» به این سو، داستان یافتن گنج و زیر خاکی، آغاز و روزه به روزه بر دامنه ی آن افزوده می شود. کار به جایی رسید که یافتن گنج، پیشه ای پرسود و شغلی دایمی برای بسیاری از مردم شد. شماری متخصص نقشه ی گنج شدند، گروهی گنج یاب فراهم کردند، بسیاری راهنمایی و بلدگی در پیش گرفتند، خریدار و فروش... و دال و... پدید آمد و در پایان، ویرانی گسترده ای که هم چنان دنباله دارد.

آغاز کاوشستن این کتاب، از دو تلنگر آغاز شد: نخست پاسخ به این پرسش که ایرانیان (زرتشتیان) پس از چیرگی تازیان بر ایران و پیش از ساخت دادگاه هایی به شکل «دخمو» ها، هندوستان، مرده ها را چگونه می سپاردند؟ دوم ترس از نابودی برجای مانده هایی که سداگران آن ها را ویران می کنند و یا به دستاویزهایی مانند راه سازی، شهرسازی و... برای تیشه نابود می شوند. این دو دغدغه و پیش زمینه ی نوشته شدن کتاب «سوکنگا» (سنگ های روی دل، میل و بالاسری در گورستان ها) انگیزه ی نوشته شدن کتاب «ر به روی خاوران» به عنوان کتابی جامع برای دانش جویان و پژوهش گران شد.

با کنار هم چیدن یافته هایی که در بررسی شهرهای مرده سپاری به دست می آید، می توان به پرسش های بسیاری در زمینه ی باورهای مذهبی، ساختارهای سیاسی، گستره های فرهنگی و... پاسخ داد. برای نمونه، هنگامی که در کشور روسیه با شیوه ای مرده سپاری همانند با آنچه در باختر ایران کاربرد دارد برخورد کنیم با کدهایی تاریخی برای پی بردن به رازهایی بزرگ رویه رو شده ایم. هم چنین، اگر به سالی از تاریخ «دخمه» ها در ایران آگاه نباشیم، نمی توانیم داستان دخموها در هندوستان را در پاید آمدن آن ها را دریابیم.

زرتشتیان ایران، تا پیش از خاک سپاری مردگان و پایان دادن به دادگاه گزشتن، آیین های ویژه ای برای در گذشتگان برگزار می کردند. هم چنین، سازه های بسیاری مانند «خیله» و «آتش خانه» و... با معماری های ویژه ای ساخته می شدند که تنها کاربردشان در داستان مرده سپاری بود. بنابراین، شماری آیین، باور و فرهنگ در پیوند با همین داستان دادگاه گذاری برگزار می شده است. هنوز چند سال از پایان دادگاه گذاری نمی گذرد که بسیاری از آداب در پیوند با آن، فراموش شده و برای نسل جدید بیگانه است. بیم آن می رود

که مانند بسیاری دیگر از داشته‌های فراموش و یانابود شده‌ی تاریخی، آن‌چه اکنون دیده می‌شود در آینده‌ی کوتاه از یاد برود و ویران شود. کتاب‌ها در سراسر تاریخ، خویش‌کاری (وظیفه) نگه‌داری و نگه‌بانی از دانش آدمی و رساندن آن به آیندگان را داشته‌اند. شاید این کتاب که نمونه‌های آن بسیار کم است، بتواند سودی هرچند اندک برای مردم داشته و در کنار برآورده کردن نیاز خوانندگان، آغازی برای پرورش‌های بیش‌تر باشد.

سلیمان (سورن) لطفی
پاییز ۱۳۹۷ خورشیدی